

"אלמלא אדם אין ברית כרותה לארץ להמטיר עליה"

ט"ו בשבט, חג האילנות. הזדמנות לעצירה והתבוננות בטבע ופירותיו. בלב ימי החורף הקרים. בראשית ניצני הניצנים. והנה הזדמנות למחשבה: מה הקשר ביני, העומד ומתבונן, לבין הטבע העצור עם כוחות חיותו ומחכה לסימן אביב להתפרץ, לשמיים האפורים ממעל...
 חג הטבע והאילנות, מה פתאום שנחגוג כאן ועכשיו?

בראשית רבה פרשה יג

"כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ, מזכיר שם מלא על עולם מלא, א"ר חלפאי כשם שהוא מזכיר שם מלא על עולם מלא כך הוא מזכיר שם מלא בירידת גשמים, א"ר שמעון בן יוחאי ג' דברים שקולין זה כזה, ואלו הן ארץ ואדם ומטר, א"ר לוי בר חייא ושלשתן מג' אותיות, ללמדך שאם אין ארץ אין מטר ואם אין מטר אין ארץ, ואם אין שניהם אין אדם."

מה הקשר בין ארץ, מטר ואדם?

- מה ניתן ללמוד מסיפור הבריאה על הקשר האפשרי בין שמיים וארץ?
- מה תפקידו של האדם בקשר זה?
- מהי אחריותו של אדם על משאבי המים לעולם?

מלכתחילה, הופרדו הארץ והשמיים והמים בתוך שבוע הבריאה ומתוך הרצון האלוקי לקיים סדר ולבנות עולם מתוך התווה. לאחר הפרדת כל יסודות העולם הללו, נברא האדם. אומר הילקוט שמעוני, מלכתחילה עלה אד מן הארץ וממנו הושקו וצמחו כל צמיחת השבוע הראשון לבריאה, אך הא-ל "חזר בו" מהחלטה זו קבע כי עיקר המים יבואו מהשמיים ולא מהארץ. הילקוט שמעוני מפרט את הסיבות שבעיקרן הוגנות ושוויון בחלוקת המים לצמחיה ולאדם. הגשם יורד באופן שוויוני על כולם.

ושלושה דברים שקולין זה לזה: אדם, ארץ ומטר. והדברים תלויים אחד בשני. מאחר והופרדו השמיים מהמים ומהארץ, נברא אדם. והא - ברית יש לו עם האדמה (לשמרה ולעבדה) וברית אחרת יש לו עם השמיים (המסמלים את מקום מושב הא-ל) ואלויו הוא נושא תפילתו כי ירד המטר וירוה את הארץ. לולי תפילת האדם לא יירד מטר על הארץ, לולי המטר, לא היו יושבי הארץ נושאים עיניהם לשמיים.

ילקוט שמעוני תורה רמז כ

"כי לא המטיר ה' א-להים" (בראשית ב' ה')

שם מלא הזכיר על עולם מלא כשם שהזכיר שם מלא על עולם מלא כך מזכיר שם מלא על ירידת גשמים.

ג' דברים שקולים זה כזה אדם ארץ מטר ושלשתן משלש שלש אותיות ללמדך שאם אין ארץ אין מטר, ואם אין מטר אין ארץ, ואם אין שניהם אין אדם.

ואדם אין לעבוד את האדמה לא נברא האדם אלא לעמל. זכה- עמלו בתורה, לא זכה- עמלו בארץ. אשרי שעמלו בתורה.

כי לא המטיר וגו', אלמלא אדם אין ברית כרותה לארץ להמטיר עליה שנאמר להמטיר על ארץ לא איש מדבר לא אדם בו.

מתחלה ואד יעלה מן הארץ וחזר בו הקב"ה שלא תהא שותה אלא מלמעלה מפני ד' דברים: מפני בעלי זרוע

ובשביל להדיח טללים רעים ושתהא גבוה שותה כנמוך ויהיו הכל תולין עיניהן כלפי מעלה הה"ד לשום שפלים למרום."

כלומר, נראה כי האדם הוא היחידה המקשרת בין כל משאבי הבריאה, והקשר הזה נעשה על ידי תפילת האדם ונשיאת עינו לשמיים מחד, ובמקומות אחרים נעשה ע"י התערבותו המעשית בבריאה (בהסדרים ובחקיקה על השוויון וההוגנות בחלוקת המשאבים) מאידך. ניתן לראות זאת היטב במקורות הדנים במי הנהר ובמערכת השאיבה והשימוש במים כפי שקיימת בישוב היושב ברום הנהר לעומת ישוב היושב במורדו של נהר זה ובמקורות נוספים.

תרצה אתר

עד רדת הערב,
גשם. הקשב לנשים בחלון,
עד רדת החשך. גשם, הקשב
לנשים הצופות ביילון.
גם לנו אדמה שמחכה
למשהו מלמעלה.
גם בנו יש אימה וזעקה
למשהו פורח... וכן הלאה...

...
גם לנו בחצר גנה קטנה
ריקה מזוהר דשא.
גם אנו מצפות עד אין בינה
למשהו ברוך כמו הגשם.
גם בתוכנו מחכה, שותקת,
חלקת ארץ קטנה, חרבה.
והגשם שלנו אחר לרדת.
הגשם שלנו
טרם בא.

אך הגשם שלנו יבוא
עננים כבר זעים במרחק.
הגשם שלנו קרב, קרב
בצעדי ענק.
הקשב לנשים בחלון.
גשם אדיר ונוהר.

הקשב, איך קוראות הן בזו אחר זו - הוא חוזר..

**בגשמי אורה. תאיר אדמה: בגשמי ברכה. תברך אדמה:
(מ'תפילת הגשם', נוסח עדות המזרח)**